

PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP II

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim w ramach III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

Elżbieta Pełka- Prysycz
wizytator ds. ewaluacji, KO w Lublinie

Sprawozdanie z IV wizyty studyjnej w Rumunii w okresie 17-24 października 2010r.

W dniach 17 – 24 października 2010 roku miałam przyjemność uczestniczyć wraz z 11 innymi wizytatorami do spraw ewaluacji w profesjonalnie przygotowanej wizycie studyjnej w Bukareszcie, w ramach realizacji Projektu „Program wzmocnienia systemu nadzoru pedagogicznego i oceny jakości pracy szkoły.”

Celem wizyty było zapoznanie uczestników wyjazdu z zasadami funkcjonowania systemu edukacji i nadzoru pedagogicznego w Rumunii.

Zgodnie z wcześniej ustalonym harmonogramem w trakcie pobytu mieliśmy okazję uczestniczyć w następujących spotkaniach:

1. na Uniwersytecie Bukaresztańskim, na Wydziale Psychologii i Pedagogiki,
2. w Narodowym Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego i Technicznego
3. w Rumuńskiej Agencji do spraw Zapewnienia Jakości w Edukacji
4. w Kolegium Technicznym Przetwórstwa Żywności w Bukareszcie
5. w Instytucie Badań i Edukacji
6. w Inspektoracie w Ploiesti (Okręg Prahova)
7. w Kolegium Narodowym „Jean Monnet” w Ploiesti
8. w warsztatach podsumowujących wizytę.

Ad. 1. Sesję na Wydziale Psychologii i Pedagogiki prowadził profesor Lucian Ciolan, który zapoznał nas z rumuńskim systemem edukacji.

System nauczania jest jednolity i scentralizowany. Około 80 % szkół realizuje ogólnokrajowy program nauczania, pozostałe 20 % realizuje program ustalony przez szkołę. Szkoły mogą być samodzielne lub połączone w zespoły. Są prowadzone przez lokalne samorządy, które otrzymują subwencję oświatową z budżetu państwa. Rodzice na każde dziecko od urodzenia do 18 lat, otrzymują zasiłek socjalny bez względu na sytuację finansową rodziny. Pierwszym szczeblem edukacji są przedszkola, do których uczęszcza 85 % dzieci w wieku 3 – 5 lat. Dzieci 5 – letnie objęte są obowiązkową edukacją przedszkolną. Obowiązek szkolny w Rumunii rozpoczyna się od 6 roku życia dziecka i trwa do X klasy (15- 16 rok życia).

Nauka w szkole podstawowej (poziom niższy – podstawowy) trwa 4 lata (6 – 10 roku życia dziecka), również 4 lata trwa nauka w gimnazjum (poziom wyższy) (10 – 14 lat). W młodszych klasach stosuje się oceny opisowe, począwszy od I klasy gimnazjum funkcjonuje 10 stopniowy (punktowy) system oceniania, od 1 do 10. Po ukończeniu gimnazjum uczniowie mogą kontynuować naukę w liceum ogólnokształcącym, liceum profilowanym (o kierunku np. sportowym, teologicznym, plastycznym, artystycznym) lub liceum zawodowym (technicznym). Uczniowie kończący tego typu licea zdają egzamin maturalny, ponadto uczniowie liceum technicznego otrzymują dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

Inną formą nauki po ukończeniu gimnazjum, z której mogą skorzystać uczniowie jest nauka w szkole usług i sztuki (szkoła rzemieślnicza), trwa ona 3 lata, przygotowuje do wykonywania zawodu (np. murarz, ślusarz).

PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP II

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim w ramach III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

Absolwenci XII klasy szkoły średniej (17 – 18 lat), którzy ukończyli już naukę mogą: podjąć pracę, kontynuować naukę w szkole policealnej lub na studiach wyższych.

Ad. 2. Pani Dana Stroe – przedstawiciel Narodowego Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego i Technicznego opowiedziała nam o systemie zarządzania jakością edukacji zawodowej i technicznej na poziomie kraju i Unii Europejskiej.

Rumuński system zarządzania realizowany jest na III poziomach:

I - dotyczy jakości wykształcenia absolwenta, który jest pracownikiem wykwalifikowanym,

II – absolwenta technikum

III – absolwenta studiów technicznych.

W badaniach prowadzonych przez tę instytucję najważniejsza jest autoewaluacja. Sprawdza się czynniki systemu na poziomie szkół zawodowych i technicznych. Ocenie poddawany jest: procent nauczycieli biorących udział w procesie nauczania, wysokość funduszy przeznaczonych na realizację procesu, liczbę zrealizowanych inwestycji, sposób wykorzystywania zdobytego doświadczenia przez uczniów, liczbę zatrudnionych absolwentów, liczbę osób bezrobotnych, oczekiwania rynku pracy, sposób rozwijania dostępu do edukacji w różnych krajach europejskich.

Większość badanych szkół rumuńskich otrzymało akredytację, czyli zgodę na ich funkcjonowanie.

Ad. 3. Serban Iosifescu - dyrektor Rumuńskiej Agencji Zapewnienia Jakości w Edukacji (ARACIP) zaprezentował nam cele i zasady funkcjonowania instytucji powołanej do zewnętrznej oceny jakości kształcenia instytucji edukacyjnych i innych organizacji.

Najważniejszymi działaniami ARACIP jest: dokonywanie oceny i akredytacji usług edukacyjnych, prowadzenie badań i oceny jakości w szkołach (publicznych i niepublicznych), przeprowadzanie (co najmniej raz na 5 lat) ewaluacji zewnętrznej w szkołach i placówkach.

Ewaluację zewnętrzną przeprowadzają eksperci (około 600 w skali kraju), wpisani na listę Ministerstwa Edukacji Narodowej. Są to czynni zawodowo nauczyciele, którzy posiadają kwalifikacje do prowadzenia ewaluacji. Badania prowadzą poza własnym okręgiem, w którym mieszkają, poza obszarem kuratorium, któremu podlegają.

Opublikowane raporty z ewaluacji zewnętrznej, narzędzia badawcze są dostępne na stronie internetowej Agencji : www.edu.ro/ARACIP.

Ad. 4. Podczas wizyty studyjnej mieliśmy też okazję wizytować Kolegium Techniczne Przetwórstwa Żywności „Dumitru Motoc” w Bukareszcie. Pani dyrektor szkoły Florinela Ionescu przedstawiła nam wizję, misję i cele szkoły, którą kieruje. Szkoła kształci uczniów dwukierunkowo: rozwojowo (kierunkowo) oraz teoretycznie (przygotowując do studiów wyższych).

Szkoła jest pilotem programu unijnego Phare Vet Ro 9405.

W Kolegium od 1994 roku nastąpiły zmiany w:

- o zarządzaniu jakością (pozyskiwanie partnerów szkoły, realizacja kreatywnego programu),
- o zasobach ludzkich (udział nauczycieli w ogólnonarodowych działaniach, wspólne opracowywanie dokumentów, realizacja nowego programu),
- o bazie i wyposażeniu szkoły (wyposażenie szkoły w nowoczesne środki – komputery, kserokopiarki, projektory, zmiana mebli, modyfikacja i modernizacja szkoły, dostosowanie procesu nauczania do wymagań lokalnego środowiska),
- o jakości edukacji (realizacja programów unijnych, dobre przygotowanie uczniów do podjęcia pracy, zaspokajanie potrzeb beneficjentów).

PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP II

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim w ramach III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

W trakcie spotkania otrzymaliśmy też informację o organizacji i zasadach prowadzenia ewaluacji wewnętrznej, poznaliśmy narzędzia badawcze stosowane podczas autoewaluacji, wypracowane przez nauczycieli (psychologa).

W rumuńskich szkołach prowadzona jest zarówno autoewaluacja (wyniki całościowej ewaluacji wewnętrznej przedstawiane są na koniec roku szkolnego), jak i monitoring, którego wyniki przedstawiane są raz na trzy miesiące.

Ad. 5. Kolejną placówką, którą mogliśmy poznać w czasie wizyty studyjnej był Instytut Badań i Edukacji (Institute of Educational Sciences – IES), jako jedyny w Rumunii prowadzący badania w placówkach oświatowych do poziomu uniwersyteckiego.

O jego strukturze i zadaniach opowiedziała nam Pani Viorica Pop. Instytut działa od 1990 roku, zatrudnia 77 pracowników, w tym 60 badaczy prowadzących bezpośrednio badania. Działa w oparciu o czteroletni plan oraz w ramach 5 Departamentów (Teorii Edukacji, Programów, Polityki Edukacyjnej, Zarządzania w Oświacie, Doradztwa i Kształcenia Ustawicznego).

Głównymi zadaniami Instytutu jest opracowywanie i realizacja różnego rodzaju projektów, w tym projektów unijnych, narzędzi badawczych, między innymi nowej propozycji portfolio dla każdego ucznia rejestrującego zdobywaną przez niego wiedzę, umiejętności i kompetencje w ciągu całego cyklu kształcenia.

Więcej informacji o osiągnięciach i działalności Instytutu Badań i Edukacji można znaleźć na stronie internetowej: www.ise.ro.

Ad. 6. Cennym dla nas doświadczeniem jako wizytatorów do spraw ewaluacji była wizyta w Inspektoracie w Ploiesti oraz w Kolegium Narodowym im. Jeana Monnet również w Poiesti.

Inspektorat w Ploiesti jest jednym z 42 rumuńskich inspektoratów. Znajduje się w najbardziej rozwiniętym przemysłowo i zróżnicowanym geograficznie Okręgu Prahova, gdzie funkcjonuje 261 placówek publicznych i 21 niepublicznych (przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, licea).

W Rumunii termin „ewaluacja” stosowany jest zamiennie z terminem „monitoring”. Inspektorzy prowadzą monitoring zewnętrzny (raz na 5 lat). Badania trwają około miesiąca, prowadzi je zespół inspektorów (od 3 do 30 osób).

Na zakończenie badania szkoła otrzymuje informację o stopniu spełniania wymagań w 5 stopniowej skali (niesatysfakcjonujący, satysfakcjonujący, dobry, bardzo dobry, wyśmienity).

Ad. 7. Wizytowane przez nas Kolegium Narodowe im. Jeana Monneta posiada 170 – letnią tradycję, uczęszcza do niej obecnie około 1500 uczniów (od przedszkola do matury), pracuje dwuzmianowo.

Podczas spotkania mieliśmy okazję poznać szczegółowe zasady i tematykę ewaluacji wewnętrznej, dokumentację prowadzoną przez nauczycieli oraz bazę i wyposażenie szkoły.

Placówka eksponuje osiągnięcia uczniów organizując stałe i okazjonalne wystawy, wzbogaca wyposażenie szkoły w nowoczesne meble i sprzęt dzięki pozyskiwaniu sponsorów oraz uczestnicząc w różnorodnych projektach (w tym unijnych).

Ad. 8. Podsumowaniem naszej wizyty były zajęcia warsztatowe prowadzone przez prof. Luciana Ciolana, na których omówione zostały dwie najważniejsze formy rumuńskiego nadzoru: monitorowanie oraz ewaluacja zewnętrzna i ich 3 najważniejsze funkcje: odpowiedzialność, zarządzanie, proces nauczania i rozwoju szkoły.

PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP II

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim w ramach III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

Wspólnie ustalaliśmy najważniejsze czynniki zewnętrzne i wewnętrzne wpływające na rozwój szkoły. Czynniki zewnętrznymi według nas jest polityka oświatowa państwa, samorządów terytorialnych, geograficzne usytuowanie szkoły, jej środowisko lokalne. Do czynników wewnętrznych zaliczyliśmy zarządzanie szkołą, system motywowania i oceniania uczniów i nauczycieli, otwartość nauczycieli na zmianę oraz stosowane przez nich metody pracy.

Spostrzeżenia i refleksje z wizyty studyjnej młodego (stażem) wizytatora do spraw ewaluacji.

Bardzo cieszę się z faktu, że mogłam uczestniczyć w wizycie studyjnej w Rumunii i poznać bezpośrednio kolejny (12 już) system oświaty i system nadzoru pedagogicznego, który bardzo mnie zainteresował.

Spodobało mi się to, że:

- o zarówno monitoring, jak i ewaluację zewnętrzną prowadzą profesjonalnie przygotowani eksperci,
- o powołane są instytucje zewnętrzne, które dokonują autoryzacji nowo powołanej placówki, następnie akredytacji, ewaluacji okresowej lub monitoringu,
- o nauczyciele zdobywają kolejne stopnie awansu zawodowego odbywając staż w placówce we współpracy z naukowcami z uczelni i inspektorami, ma to formę badań naukowych,
- o dyrektor opracowuje plan pracy na nowy rok szkolny dokonując wcześniej analizy działań podjętych w poprzednim roku szkolnym i uwzględniając ustalone wcześniej wnioski,
- o autoewaluację w szkole prowadzi specjalnie powołana komisja (nauczyciele), która szczerzy się wynikami ewaluacji wewnętrznej, uzyskanymi w danym roku szkolnym,
- o Instytut Badań i Edukacji opracowuje jednolity dokument (portfolio) rejestrujący osiągnięcia indywidualne ucznia podczas całego procesu uczenia się.

Sądzę, że pozytywne doświadczenia i osiągnięcia rumuńskiego systemu nadzoru będą wykorzystane w budującym się nowym polskim zmodernizowanym systemie nadzoru pedagogicznego.

Podsumowując uważam, że wprowadzenie do polskiego nadzoru nowych form (ewaluacji, kontroli, wspomagania) było decyzją bardzo słuszną.

Jestem zadowolona z faktu, że ustalone zostały jednolite obszary jakości edukacji i wymagania dla każdego typu placówek, są opracowywane narzędzia badawcze, powstał System Ewaluacji Oświaty, istnieje systematyczna współpraca pomiędzy ekspertami, naukowcami, a praktykami, czyli wizytatorami do spraw ewaluacji. Mamy możliwość poznawania systemów nadzoru pedagogicznego w innych krajach.

Sprawozdanie zakończę metaforą Martina Woodheada. Poszukiwanie standardów jakości edukacji można porównać do poszukiwania bryłki złota na końcu tęczy. Postrzeganie jakości zależy od perspektywy, z której ją obserwujemy. Kolorową tęczę widziałam z okna samolotu, wracając do Polski. Małe kawałeczki złota odnajduję w standardowych i ponadstandardowych działaniach ewaluowanych szkół, wspólnym zaangażowaniu nauczycieli i innych partnerów szkoły w podnoszenie jakości procesów zachodzących w szkole.